

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. De efficientia actus in habitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quæst. VI. De habitus intentione, &c. 661

est qualitas, neque malitia aliquid positivum.

Sexta conclusio: per primum actum non acquiritur tota habitus substantia, seu entitas. Hoc probatur primo, quia intensio non per maiorem radiationem, sed per graduum fit additionem, & ita perfectio vñ acquisita non dicit tantum modus, sed etiam veram habitus entitatem: secundo, quia si acquiritur tota habitus substantia; ergo acquiritur tota facilitas, seu substantia, & entitas facilitatis: hoc autem dici nequit, nam sequuntur contradicentia, quod scilicet potentia per primum actum habeat, & non habeat totam facilitatem, habet quidem, quia habet totam substantiam habitus, qui nihil aliud est quam facilitas, non habet quia potentia donec plures actus exerceat facilitatem in operando non experitur; ergo illam non habet.

Septima conclusio: non solum in actibus evidentibus intellectus, sed etiam in obscuris, & in actibus appetitus acquiri vñ actus habitus potest, qui habeat statum habitus immobilitatem scilicet.

Probatum primo de actibus intellectus, nam evidentia omnino convincit intellectum, illumque ad assentiendum, vel dissentiendum prorsus necessitat, ut visibile debite approximatum vñ necessitat ad visionis productionem. Item posita evidentia tollitur omnis difficultas intellectui in assentiendo, vel dissentiendo; ergo quantum est de se habitus immobiliter adheret, in quo dicitur ratio eius consistere, quidquid Vasquez, & Azor reclamant, quorum levia sunt fundamenta.

Secundum de actibus obscuris mihi est clarum experientia manifesta, invento enim vñ medio ad probandam aliquam opinionem, ita illi adheremus, ut difficile ab ea possumus divelli. Item actus repetiti habitum ad statum perfectum deducunt, quia gradus addunt intensivæ perfectionis; ergo si illa perfectio possit ab vñ produci actum, non est cur dicamus per illam habere non posse statum perfectionis; patet autem habere posse, quia quo perfectior est causa perfectius operatur; ergo actus intensus perfectius operabitur: sed vñ actus habere potest magnam intensiorem; ergo magnam etiam poterit habitus communicare, licet inæqualem.

Ad hoc dici potest primo potentiam non posse sine habitu operari perfecte. Sed hoc reiecit supra, nec est semper in eadem inhaerendum salubra: secundo habitum natura sua habere, ut per replicationem actuum generetur, & ita vñ cum, quantumvis perfectum non posse habitum generare. Sed hoc est falsum ex argumento facto, nam ad operandum perfecte non requiritur habitus, & ille potest esse perfectissimus, operaturque iuxta propriam perfectionem; cur ergo non habitum in statu profecto producat. Adde id quod superius diximus actum non operari perfectius ratione dispositionum, quia potentia ratione solius indifferentiæ est sufficienter disposita.

Tertium de habitibus appetitus etiam est clarum ob rationem factam, & ob experientiam, quam vulgaris paræmia comprobatur, plus scilicet valere vñ actum intensum, quam mille remissos; & exemplo figentis clavum, ad quam fixationem tantum confert ictus validus, quam multorum ictuum repetitio.

SECTIO II.

De efficientia actus in habitum.

Octava conclusio: actus est causa efficiens habitus: sic Salas, Suarez, Vasquez, Molina, & alij, ad hoc probandum multi multa satis inefficacia coarctant; ego autem hac tantum ductor ratione, quia certum est habitus per actus comparati, & illis positus tantum poni: ergo Actus in habitum habent aliquam causalitatem, non formalem, quia actus non sunt in habitu, neque materiale, quia illos non recipiunt, nec tantum finalem, quia habitus producantur ex naturali confectione necessaria, & non per aliquam metaphoricam motionem, licet enim aliquis actum efficiens nihil de habitu cogitet illum produceret: sed non relinquitur alia causalitas nisi effectiva; ergo actus effective causant, & producant habitus.

Dicitur nullam propriam causalitatem exercere actum circa habitum, sed tantum quasi materiale, quia disponit.

Sed contra, quia recedente actu conservatur habitus; ergo non est tantum dispositio; patet consequentia, quia cum aliqua dispositio requiritur ad alicuius productionem etiam ad conservationem requiritur, vel si illa desinit aliquid quod eius defectum suppleat datur, aut relinquitur; hic autem nihil tale contingit; nam actus non requiritur ad habitus conservationem ut constet, neque quidquam relinquitur præter potentiam, quæ nequit dici dispositio, ut constat, subiectum enim nunquam subit rationem dispositionis, cum illa sic ut forma convenienter se habeat in ordine ad subiectum: ergo dicendum est actus plus quam dispositive concurrere; maior est clara manifestis exemplis; nam calor requiritur ad introductionem formæ ignis, & consequenter ad illius conservationem, qui si diminuat incipit esse ignis in via corruptionis, ut anima introducat requiritur determinata quantitas, quæ si desit abibit anima, & nihil certius, quam sine dispositionibus formas conservari non posse.

Nona conclusio: actus non est ipsum fieri habitus, sed à qualitate quam essentialiter includit actus: producit habitus per distinctam actionem. Hoc videtur evidens, nam actio, quæ terminatur ad actum, habet pro termino qualitatem vitalem, nec aliud habere potest, cum in ordine ad illam specificationem, & individuationem habeat, nec vñ queat ita diversos habere terminos: ipsa autem qualitas cum actio non sit, si est ratio producendi aliam, debet habere influendi rationem, & ita actionem diversam, præsertim cum actio in actu vitali inclusa vitalis sit ex modo progrediendi, & ex termino; habitus autem productio secundum probabilem opinionem minime sit vitalis, cum nec habitus ipse vitalis sit, ut alibi diximus, nec sit vñ de rationem vitæ in productione venari possimus.

Decima conclusio: solus actus ut principalis causa ad habitum producendum concurrat, sic Suarez, & Vasquez, fundamentum huius assertionis est, quia actus est simpliciter perfectior habitu cum sit completa, & vitalis entitas, de quo inferius ex professo; si autem dicatur actus habitum imperfectior concurrere partialiter ad modum

□□□□ 3 speciei

speciei determinando potentiam sed pro certissimo habendum est, actum esse habitu perfectiorem, quia in actu invenitur congeries perfectionum, quæ non invenitur in habitu; ergo ille absolute erit perfectior; probatur antecedens enumerando prius habitus perfectiones, ille enim habet diurnitatem, rationem principij, virtutem ad plures actus, & denominare absolute hominem vitiosum, aut virtuosum, istæ autem perfectiones non præponderant perfectionibus actus, habet enim primo ut dixi nobilissimam rationem vitæ, quæ caret habitus habet esse principium effectivum illius, esse id quo meremur, aut demeremur, quod non convenit habitui. Item esse finem totalem habitus, cum habitus non sit finis actus, sed ex consequenti id habet; unde habitus nequit definiti nisi per ordinem ad actum cum actus minime per ordinem ad habitum definitur. Præterea actus est perfectio ipsius actum consequens, & quidem ab ipso relinquatur, quasi impulsus, aut pondus, virtusque ad similem actum inclinans, quæ rationes dicunt imperfectionem.

59 Nec perfectiones actus dictas una æquat maior diurnitas; nam intellectio ipsa parum durat, & nihilominus est perfectior albedine, aut nigredine multum durantibus, homo etiam est ferro perfectior, à quo tamen vincitur duratione.

60 Neque id quod additur de universalitate obstat, ex eo enim quod ad plures actus extendatur aliquid non sequitur esse absolute perfectius, aliquin causæ universales, ut sol, & astra essent homine perfectiores; imo ignis eodem, ille enim potest innumeros ignes successive producere, imo simul plures in subiectis pluribus simul applicatis, hic valde paucos habere filios. Quod tandem dicitur de absoluta denominatione. Dico habitum denominare virtuosum, & studiosum, quatenus pluribus actibus est comparatus habitus, si enim quæretur, quare aliquis studiosus sit; ore pleno solemus respondere, quia plures virtutis actus exercere solet; unde etiam si per actus nihil produceretur ex solo exercitio virtutum hominem virtuosum vocarem; ergo actus est habitus perfectior; ergo si est causa erit causa æquiva- ca illius, ac proinde erit causa principalis omnium habituum.

61 Obijcies nobis 1. Aristotelem 9. metaphysica, cap. 5. ubi ait per actiones immanentes nihil fieri. Respondeo, nihil fieri à dextra, vel non fieri earum obiecta; cum vero 7. physicorum, cap. 3. docet ad habitum non dari per se motum, intelligitur de mutatione physica, seu sensibili, seu de mutatione, quæ primario tendit ad habitum, habitus enim quasi de consequenti producit ad positionem actus, cuius præcipua tendentia est in obiectum.

SECTIO III.

In qua variæ dubitationes circa corruptionem, & diminutionem habitus resolvuntur.

62 Prima sit an defectu subiecti aliqui habitus corrumpantur. Respondeo affirmative de his, qui in corpore resident; nam vi caloris naturalis humidum depascentis defluunt partes corporis: ergo & habitus in illis existentes. Dicunt aliqui

produci habitus similes in parte adveniente. Sed à quo? certe habitus nati sunt tantum produci actibus, nec causa datur creata supplens eorum defectum. Dicere autem illos produci à Deo esse probabile, si pars defluens, & succedens essent eiusdem perfectionis, & ideo illis essent debita eadem qualitates: sed id asserere est voluntarium, in statu enim decrementi partes productæ sunt imperfectiores utpote in via corruptionis. Dico ergo in parte adveniente non produci habitum nisi solo usu, nam cum partes defluentes sint in minima quantitate parum habitus deperit, & ita remanet secundum totam fere suam perfectionem, acquisita autem particula nova, facile in ipsa usu habitus instauratur, & ita non sentimus habituum defectum. Aliquando autem tantus potest esse partium defluxus, ut habitus penitus extinguantur, quod videmus in aliquibus infirmitatibus evenire, raro tamen, nam cerebrum cum sit valde frigidum magis resistit actioni caloris naturalis.

Secunda an habitus solo otio minuantur, Res. 63pondeo negative cum nostris, Suariorum sect. 12. m. 4. Salas disp. 6. sect. 3. Valent. disp. 6. quest. 5. Azor. lib. 3. cap. 23. Vasq. disp. 8. cap. 2. Hurtado sect. 5. §. 39. & aliis apud ipsum præsertim sancto Thoma.

Ratio est quia habitus ex se est qualitas permanens: ergo sola non operatione minime est corruptibilis; patet consequentia in aliis qualitatibus permanentibus, nec dicitur talis esse natura ut si non operetur deficiat, hoc enim gratis dicitur, habitus enim perseverat post actum, & ita manifestum est ab illo non pendere; cum ergo non pendeat necessario ab actu à quo est productus, multo minus ab actu, qui est eius effectus dependebit.

Dices sonum, impulsus, & flammam petere exiguum durationem: ergo & habitus illam potest petere. Frivola consequentia; ex illa enim sequitur, habitum, si operetur siue non operetur, parum esse durabile. Deinde in illis est diversa ratio, nam sonus dependet à motu quo deficiente statim, aut paulo post deficit. Impulsus est contra naturam, & ita à gravitate tandem superatur. Flamma dependet maxime à dispositionibus, quæ in illa sunt habiles, & aëre fortius ventilante deprimitur. Quod hic adducit P. Vasquez de specie sensibili conservata in absentia obiecti à nobis est supra reiectum.

Tertia an habitus corrumpantur defectu causa conservantis? Affirmant aliqui dicentes cum habitus cessat ab operationibus unius habitus attendere ad operationes aliorum, cumque limitata sit virtutis, non posse habitum illum cessantem conservare. Sed hunc dicendi modum imtem conservare. Sed hunc dicendi modum improbant P. Suarez num. 10. P. Vasquez num. 14. & Salas num. 13. quia anima circa habitus tantum se habet materialiter, & ita illos non conservat, quod sic probatur, si anima effectivè habitus conservaret, cum illi tot sint, non posset sine magno conatu huiusmodi incumbere conservationi. Ideo enim videmus, cum aliquot actus circa diversa elicit obiecta defatigari, & virtutem eius quodammodo exhaustiri, nec posse unius rei efficacitate tota vacare: ergo si habitibus intensissimis simul producendis attendit, conabitur taliter, ut conatus ipsam ab aliis distrahat operationibus, cuius oppositum manifeste cernimus, ex eo enim quod anima habitus habeat intensissimos